

INDKOMSTUDVIKLING OG INDKOMSTBESKATNING

Af MARTIN KORST* og P. NØRREGAARD RASMUSSEN**

Indledning.

1. I de sidste forbrugsundersøgelser (1955 og 1963) er indeholdt en guldgrube af oplysninger, som langt fra er udtømt. Ikke mindst interessante er mulighederne for sammenligninger over tiden. I det følgende skal undersøgelseernes oplysninger om indkomstudviklingen drøftes tillige med et bidrag til en analyse af skattetrykket.

Som udgangspunkt gengives i tabel 1 indkomst og skat ifølge de to undersøgelser.

Tabel 1. Indkomst og skat i 1955 og i 1963.

Indkomst- interval kr.	Gennemsnitlig husstandsindkomst		Personlig skat		Skatteprocent	
	1955 kr.	1963 kr.	1955 kr.	1963 kr.	1955 pct.	1963 pct.
– 5.000	3.522	12.313	174	1.228	4,9	10,0
5–10.000	8.106		552			
10–15.000	12.255		1.175			
15–20.000	17.153	17.732	2.028	1 888	11,8	10,6
20–25.000	22.087	22.495	3.159	2.573	14,3	11,4
25–30.000	26.919	27.272	4.460	3.292	16,6	12,1
30–35.000	32.519	32.603	5.812	4.417	17,9	13,5
35–40.000	–	37.157	–	5.839	–	15,7
40–45.000	–	42.496	–	6.679	–	15,7
45–50.000	–	47.686	–	6.928	–	14,5
50–55.000	–	51.967	–	8.996	–	17,3
55.000–	–	71.163	–	17.359	–	24,4
Gennemsnitlig	13.569	28.009	1.508	3.874	(11,1)	(13,8)

Kilde: *Statistiske Efterretninger*, nr. 83, 1957, samt nr. 2 og 33, 1965. – I nr. 2, 1965, findes kildehenvisninger til den række af undersøgelser, som er gennemført på grundlag af 1955-undersøgelsen.

* Fuldmægtig i sekretariatet for Forskningens Fællesudvalg, cand. polit.

** Professor ved Københavns universitet, dr. polit.

INDKOMSTUDVIKLING OG INDKOMSTBESKATNING

Af MARTIN KORST* og P. NØRREGAARD RASMUSSEN**

Indledning.

1. I de sidste forbrugsundersøgelser (1955 og 1963) er indeholdt en guldgrube af oplysninger, som langt fra er udtømt. Ikke mindst interessante er mulighederne for sammenligninger over tiden. I det følgende skal undersøgelse-nes oplysninger om indkomstudviklingen drøftes tillige med et bidrag til en analyse af skattetrykket.

Som udgangspunkt gengives i tabel 1 indkomst og skat ifølge de to undersøgelser.

Tabel 1. Indkomst og skat i 1955 og i 1963.

Indkomst- interval kr.	Gennemsnitlig husstandsindkomst		Personlig skat		Skatteprocent	
	1955 kr.	1963 kr.	1955 kr.	1963 kr.	1955 pct.	1963 pct.
– 5.000	3.522	12.313	174	1.228	4,9	10,0
5–10.000	8.106		552			
10–15.000	12.255		1.175			
15–20.000	17.153	17.732	2.028	1 888	11,8	10,6
20–25.000	22.087	22.495	3.159	2.573	14,3	11,4
25–30.000	26.919	27.272	4.460	3.292	16,6	12,1
30–35.000	32.519	32.603	5.812	4.417	17,9	13,5
35–40.000	–	37.157	–	5.839	–	15,7
40–45.000	–	42.496	–	6.679	–	15,7
45–50.000	–	47.686	–	6.928	–	14,5
50–55.000	–	51.967	–	8.996	–	17,3
55.000–	–	71.163	–	17.359	–	24,4
Gennemsnitlig	13.569	28.009	1.508	3.874	(11,1)	(13,8)

Kilde: *Statistiske Efterretninger*, nr. 83, 1957, samt nr. 2 og 33, 1965. – I nr. 2, 1965, findes kildehenvisninger til den række af undersøgelser, som er gennemført på grundlag af 1955-undersøgelsen.

* Fuldmægtig i sekretariatet for Forskningens Fællesudvalg, cand. polit.

** Professor ved Københavns universitet, dr. polit.

Tre ting slår en ved læsning af tabellen: For det første den store stigning i gennemsnitlig husstandsindkomst, for det andet den overraskende lave skat og for det tredje den lige så overraskende ringe progression i skatten¹.

Indkomststigningen.

2. Hvad nu først angår stigningen i gennemsnitlig indkomst², kan man forsøge at sammenholde med andre oplysninger. I tabel 2 har man sammenlignet forbrugsundersøgelsens tal med lønstatistikken.

Tabel 2. Gennemsnitlig indkomstudvikling, 1955 til 1963.

	1955	1963	1963
Timefortjeneste, ialt:	kr.	kr.	1955 = 100
Faglærte arbejdere, mænd	5,38	9,87	183
Ufaglærte arbejdere, mænd	4,49	8,00	178
Kvindelige arbejdere	3,16	5,99	190
Samtlige arbejdere	4,53	8,23	182
Samtlige arbejdere a)	4,36	8,00	183
Husstandsindkomst, arbejdere	11.853	23.883	201
Husstandsindkomst, funktionærer	15.686	34.741	221
Husstandsindkomst, samtlige	13.569	28.009	206

a) Standardberegning, eksklusive overtidstillæg.

Note: Timelønnen er hentet fra *Statistisk Årbog*, 1956 og 1965, henholdsvis tabel 208 og 242, timelønnen ifølge standardberegningen (der anvender vægte fra erhvervstællingen 1948) dog tabel 207 og 243. Husstandsindkomsterne er fra de to forbrugsundersøgelser. Indkomsterne for funktionærer og arbejdere i 1955 er beregnet på grundlag af oplysninger i *Statistiske Efterretninger*, 1957, nr. 83, tabel 4.

Det ses, at den ved forbrugsundersøgelserne konstaterede stigning i husstandsindkomst fra et gennemsnit af ca. 13.500 kr. til 28.000 kr., eller godt 100 pct fra 1955 til 1963, er væsentlig højere end indkomststigningen ifølge lønstatistikken. Husstandsindkomsten er også steget væsentligt kraftigere end timefortjenesten ifølge standardberegninger, der korrigerer for forskydnings i antal mellem faglærte/ufaglærte, mænd/kvinder m.v.

3. Til yderligere belysning af indkomstudviklingen kan sammenlignes med skattestatistikken og Det økonomiske Råds undersøgelse af indkomstudviklingen. I tabel 3 er sammenlignet med skattestatistikens oplysninger.

1. Der ses i det følgende bort fra spørgsmålet om, hvorvidt forbrugsundersøgelsens materiale er repræsentativt for lønmodtagerbefolkningen. Dette forudsættes.
2. Det skal nævnes, at ved begge forbrugsundersøgelser konstateredes små afvigelser mellem den opgivne indkomst og summen af udgifterne, inklusive skat og opsparing. Afvigelserne var omkring 1 pct. af indkomsterne. I det følgende har man benyttet de opgivne indkomster.

Tabel 3. Sammenligning med stigning i skattepligtige indkomster.

	1955	1963	1963
	kr.	kr.	1955 = 100
Gnsl. skattepligtig indkomst, hele landet	7.061	12.546	178
Husstandsindkomst, lønmodtagere	13.569	28.009	206
Timefortjeneste, samtlige arbejdere	—	—	183

Det vil af tabellen fremgå, at stigningerne i den gennemsnitlige skattepligtige indkomst ligger nær timelønstigningerne i samme periode, d.v.s. en hel del under stigningerne i husstandsindkomst (forbrugsundersøgelserne).

Til yderligere illustration af funktionærgruppens indkomster kan henvises til Det økonomiske Råds beskrivelse af indkomstudviklingen 1955 til 1962¹. Man finder her (p. 6) følgende procentvise stigning fra 1955 til 1962:

Tjenestemænd ...	72 pct. (skønnet)
Funktionærer	60 »
Faglærte	70 »
Ufaglærte	66 »
Kvinder	71 »

Som man ser, er der langt fra disse tal til de foran anførte procentvise stigninger i husstandsindkomster. Tallene fra Det økonomiske Råds formandsskab kan dog næppe parallelliseres med forbrugsundersøgelsernes tal. For så vidt angår arbejdernes timelønninger er der ikke i formandsskabsrapporten taget hensyn til overtidsbetaling. Dertil kommer, at timelønningerne må anses at være steget mere end årslønningerne som følge af den i perioden gennemførte arbejdstidsforkortelse. Dette gør imidlertid forskellene i stigningsprocenter særlig overraskende. Heroverfor står dog, at forbrugsundersøgelsernes tal for arbejdere formentlig må være præget af nedgangen i arbejdsløsheden fra 1955 til 1963. Arbejdsløsheden var blandt forsikrede i 1955 og 1963 henholdsvis 9,7 og 4,2 pct.

4. Den ved forbrugsundersøgelserne konstaterede indkomstudvikling er, som det ses af tabel 2, ganske særlig kraftig for funktionærer. Det er naturligvis muligt, at der er sket en relativ forskydning i indkomstfordelingen til fordel for funktionærer og blandt de sidste evt. en forskydning til fordel for de højere lønnede funktionærer. Det er ikke muligt at bekræfte eller afkræfte en sådan hypotese – indkomstudviklingen er som bekendt indtil videre kun godt belyst for arbejdere (under Dansk Arbejdsgiverforenings område), om end der på det sidste er ved at ske fremskridt i kraft af den igangsatte indsamling af materiale vedr. funktionærernes indkomster.

En anden forklaring vil kunne være, at der i hver husstand er flere indkomstmodtagere i 1963 end i 1955 – hvilket måske har virket særlig stærkt

1. Se *Hovedtendenser i indkomstudviklingen for de vigtigste samfundsgrupper 1955-62*, København 1963 (Redegørelse fra Det økonomiske Råds formandsskab).

i funktionærgruppen. Et fingerpeg herom får man ved, at der i 1963 var et væsentligt større antal personer pr. husstand end i 1955, nemlig 3,2 mod 2,8. Det er muligt, at denne udvikling tildels skyldes, at voksne – og dermed selvstændigt beskattede børn bliver boende i forældrehjemmet i højere grad end i 1955¹.

En stigende betydning af hustruindkomst og børns indkomst i husstandsindkomsten vil også delvis kunne forklare, at man synes at finde et fald i skatteprocenten fra 1955 til 1963, jfr. tabel 1. Thi hvis der er sket en forskydning, således at husstandsindkomsten var fordelt på forholdsvis flere indkomstmodtagere i 1963 end i 1955, vil dette give en lavere skatteprocent. Hustruindkomstfradraget får større betydning, og indkomstmodtagere i samme husstand kan være underkastet selvstændig beskatning, hvilket på grund af reglerne om skalaernes progression, de skattefrie bundfradrag, lønmodtagerfradrag, forsikringsfradrag m.v. giver en lavere skat end en sambeskatning af hele husstandsindkomsten. En nærmere undersøgelse viser dog, at betydningen af hustrufradraget kun er steget svagt, nemlig fra 2,2 pct. af den skattepligtige indkomst i 1956/57 til 2,3 pct. heraf i 1964/65.

Det tilsyneladende fald i skatteprocenten kan også hænge sammen med, at skattelovgivningens forsørgerbegreb er udvidet fra 1955 til 1963. Forsørgerens skattefrie bundbeløb er jo større end ikke-forsørgerens. Faldet kan også til dels være forårsaget af de mange andre ændringer i skattelovgivningen i den nævnte periode, herunder naturligvis ændringer i selve skalaerne. Et kraftigt fald har man således for intervallet for husstandsindkomst 20-25.000 kr., hvor skatteprocenten er faldet fra 14,3 pct. til 11,4 pct. eller med 20 pct. Det kan til sammenligning anslås, at for forsørgerne i København med indkomster af denne størrelse er ligevægtsskatteprocenten i samme periode faldet fra ca. 33 pct. til ca. 23,5 pct. eller med 30 pct. som følge af skalaændringerne.

Fra skattestatistikken kan hentes enkelte oplysninger, der tyder på, at hustruindkomsternes betydning har været voksende, jfr. tabel 4. Muligvis er hustruindkomster, der ikke opgives til skattevæsenet, men (måske) er med i forbrugsundersøgelsernes tal, steget endnu kraftigere.

Tabel 4. Hustruindkomstens stigende betydning.

	1952	1960	1963
Antal hustruindkomster	255.521	372.277	424.191
do. i pct. af antal gifte kvinder	25,1 %	34,3 %	38,0 %
Gennemsnitlig hustruindkomst, kr.	3.018	3.909	6.670
do., 1952 = 100	100	129	221
Timefortjeneste, samtlige mandlige arbejdere, ifølge standardberegning ^a), øre	427	652	868
do., 1952 = 100	100	153	203

a) Med erhvervsfordelingen i 1948 som grundlag, jfr. *Statistisk Årbog 1955*, tabel 224.

Note: Oplysningerne om hustruindkomster er hentet fra *Betænkning om ægtefællers beskatning*, København 1963, bet. nr. 327. Tallene for 1963 er fra materiale i skatte-departementet.

1. Forskydningen er så kraftig, at man får mistanke om en systematisk fejl i stikprøven i 1955 eller/og i 1963. Dette forhold trænger til nærmere belysning.

Til det anførte kommer yderligere en række forskelle i forbrugsundersøgelsernes indkomstdefinition sammenholdt med andre kilders. F.eks. medregnes gaver, erstatninger m.v. Men på forhånd er der vel næppe grund til at tro, at betydningen heraf skulle have været voksende fra 1955 til 1963.

Skatteniveauet.

5. Som nævnt overrasker tabel 1 ikke alene ved at vise meget stor gennemsnitlig indkomststigning og forholdsvis ringe progression, men tillige ved at vise en overraskende lav skat. F.eks. forekommer den ved undersøgelsen konstaterede personlige skat ved en gennemsnitsindkomst på 28.000 kr. på kun godt 5.500 kr. eller små 14 pct. beskeden. Ved den tidligere (og mere fuldstændige) forbrugsundersøgelse fandt man, at der af en gennemsnitsindkomst i 1955 på godt 13.500 kr. blev betalt 1.500 kr. i personlig skat, d.v.s. 11 pct. Procenterne forekommer lave – selv under hensyn til, at forbrugsundersøgelsesrnes skatter er reduceret med eventuelle børnetilskud. De indeholder på den anden side eventuelle formueskatter. (Man må kunne gå ud fra, at tallene for betalte skatter er blandt de bedste i disse undersøgelser. Begge undersøgelser gennemførtes lige efter kalenderårets afslutning, hvorfor de adspurgte som regel må have været i stand til at meddele beløbet for betalt skat på ører).

Det er velkendt, at man ikke af skatteskalaernes frygtindgydende kronetal og procenter umiddelbart kan aflæse, hvor tyngende indkomstskatten er for forskellige indkomster. Noget tilsvarende gælder i andre lande, men i Danmark gør skattefradragreglen afstanden mellem skalaens tal og den faktiske skattebyrde mere end betydelig. Desuden er Danmark ualmindelig rigt forsynet med fradrag i indkomsten, som foretages, før man når frem til den skalaindkomst, hvoraf skatten beregnes («skattefradragjunglen»). For det tredje skyldes den betydelige afstand mellem skalaernes tal og den faktiske danske beskatning den »skatteforsinkelse«, der er en følge af, at man indtil nu ikke har beregnet skat af løbende indkomst. Således fik indkomsten i f.eks. januar 1965 først skattemæssige konsekvenser i perioden fra forsommeren 1966 til forsommeren 1967. For skatteydere med regnskabsår, der afviger fra kalenderåret – f.eks. visse landbrugere – har opkrævningen af skatten af en indkomst endog været forsinket med et par år i forhold til indtjeningen af denne indkomst.

Den nævnte skatteforsinkelse vil blive belyst i det følgende med udgangspunkt i den i de senere år gældende lovgivning. Det vil herunder være nødvendigt at tage hensyn til skattefradragreglen og gøre visse forudsætninger m.h.t. skattefradragjunglen; de sidstnævnte forudsætninger er specificerede i appendiks.

Skatteforsinkelsen.

6. Man skal indledningsvis søge at give en talmæssig belysning af, at skattebetalingen halter bagefter indkomstindtjeningen¹. Dette gøres først med et eksempel, jfr. tabel 5. Der er i tabellen regnet med, at skatterne i alle årene udskrives som for forsørgere med indkomster i proportionalsskattestrækket i skatteåret 1965/66. Man har altså forudsat en stadig forhøjelse af proportionalsskattegrænsen på 22.000 kr. Der er regnet med en årlig indkomststigning på 10 pct. Der er videre regnet med ligevægt i år 1 (skattefradrag lig pålignet skat). Der er endelig regnet med en kommune- og kirkeskatteprocent på 16,5 pct., svarende nogenlunde til den gennemsnitlige sats for hele landet.

Tallene for tabellens ti-årsperiode er opsummeret uden hensyn til renten. En diskontering vil ikke ændre resultaterne synderligt.

Tabel 5. Skatteudskrivning ved indkomststigning.

Indkomstår	Indkomst før skattefradrag kr.	Pålignet skat	Betalt skat	Stigning i skat i procent af stigning i indkomst før skattefradrag	
		i pct. af indkomst før skattefradrag pct.	i pct. af indkomst før skattefradrag pct.	pålignet skat pct.	betalt skat pct.
1	20.000	20,5	20,5		
2	22.000	22,3	18,7	40,0	0,0
3	24.200	23,3	18,6	32,7	18,2
4	26.620	23,7	19,8	28,1	31,4
5	29.282	24,3	20,4	30,1	26,3
6	32.210	24,8	20,8	30,1	25,3
7	35.431	25,1	21,3	28,6	26,1
8	38.974	25,6	21,7	30,5	25,4
9	42.871	26,0	22,0	29,8	25,7
10	47.158	26,3	22,4	28,9	26,1

1. Forholdet medfører i perioder med hastigt stigende personlige indkomster en betydelig afstand mellem skalaernes tal og den faktiske skattebyrde, men er kun spredt belyst, jfr. dog Sven Danø, »Om skattefradrag og kildeskat«, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, 3.-4. h., 1961.

Det vil for det første fremgå af tabellen, at den pålignede skat, som i gennemsnit er 24,6 pct. af indkomsten før skattefradrag, udgør en stadig større andel af indkomsten, efterhånden som denne stiger. Dette skyldes naturligvis de skattefrie bundbeløb. Procenten stiger, som tabellen viser, stærkest til at begynde med – den nærmer sig asymptotisk til 21 (skatteprocenten indenfor proportionalstrækket) $+ 2,5$ (folkepensionsbidrag) $+ 16,5 = 40$ pct.

Den betalte skat, der i gennemsnit er 20,9 pct., forløber helt anderledes. Endnu i år 2 betales det samme i skat som i ligevægtssituationen i år 1; men da indkomsten i mellemtiden er steget 10 pct., falder skatten i procent af indkomsten. På grund af forsinkelsen i skattebetalingen når den gennemsnitlige skatteprocent først i år 6 op over den tilsvarende procent i år 1. Også i de efterfølgende år er procenten betydeligt mindre end procenten for pålignet skat. Grænseværdien er ca. 35 pct.

For hele 10-årsperioden udgør den betalte skat kun 20,9 pct. af indkomsten, medens den pålignede skat udgør 24,6 pct. Forholdet forrykkes ikke væsentligt af en vis afkortning eller forlængelse af den betragtede periode. Man ville have fået endnu større forskel, hvis man ikke havde regnet med en stadig forhøjelse af proportionalsskattegrænsen på 22.000 kr.

Af tabellens tal i de to sidste kolonner for de marginale forskydninger fremgår det, at den *pålignede* skat i begyndelsen stiger kraftigt, nemlig med den fulde marginalskatteprocent på 40 pct. Efterhånden som skattefradraget også stiger, sluger den pålignede skat kun omkring 30 pct. af indkomststigningen, hvilket vil sige, at den bliver nær ligevægtsmarginalsattesatsen på $(40 \cdot 100) / (40 + 100) = 28,6$ pct.

Den *betalte* skat stiger langsommere og når ikke i løbet af de 10 år op på ligevægtsmarginalsattesatsen på 28,6 pct., dog bortset fra år 3 til år 4, der er præget af den kraftige stigning i pålignet skat i de to forudgående perioder.

7. Til belysning af skatteforsinkelsens virkning er i tabel 6 gengivet en beregning af, hvor stor indkomsten ville have været for de af forbrugsundersøgelsen i 1963 omfattede personer, såfremt den ved samme undersøgelse konstaterede skat havde været ligevægtsskatten.

Betragter man tabel 6, vil det ses, at man, når man går op gennem indkomstklasserne, får større og større afvigelser mellem observeret indkomst og den til skatten svarende ligevægtsindkomst. Mens der i intervallet 15-20.000 kr. er noget nær overensstemmelse, når man for indkomster over 55.000 kr. op på afvigelser på omkring 20 pct. Såfremt man hæfter sig ved gennemsnittet, finder man en afvigelse på henved en halv snes procent.

Under hensyntagen til indkomststigningen fra 1961 til 1963 skulle man naturligvis finde en vis afstand. Timelønnen voksede i denne periode fra 6,91 kr. i 1961 til 7,62 kr. i 1962 og 8,23 kr. i 1963, d.v.s. en stigning fra et gennemsnit af 7,27 kr. i 1961-62 til 8,23 kr. i 1963, eller en stigning med godt

Tabel 6. Observeret og potentiel husstandsindkomst, 1963.

Kr.	Personlig skat iflg. forbrugs- undersøgelsen ^{a)}	Ligevægtsindkomst svarende til den observerede personlige skat.		Faktisk observeret gennemsnitlig husstandsindkomst
		Københavns kommune, ifølge regler for		
		1962/63	1963/64	
-15.000	1.708	14.902	15.752	12.313
15-20.000	2.368	17.665	18.615	17.732
20-25.000	3.053	20.498	21.548	22.495
25-30.000	3.772	23.348	24.498	27.272
30-35.000	4.897	27.596	29.146	32.603
35-40.000	6.319	31.113	33.663	37.157
40-45.000	7.159	33.442	36.042	42.496
45-50.000	7.408	34.092	36.692	47.686
50-55.000	9.476	38.661	41.161	51.967
55.000-	17.839	57.622	59.022	71.163
Ialt	4.354	25.662	26.862	28.009

a) Skat før børnetilskud. Der er overalt regnet med et børnetilskud (480 kr.).

Note: Der er set bort fra, at skattetallene inkluderer formueskatter, og at der i 1963/64 kan være »21 pct.-nedsættelser«. Der er heller ikke taget hensyn til, at skattebeløbene kan være påvirket af forskudsbetalinger, restancer m.v. I appendiks er der gjort rede for forudsætningerne vedr. »fradragsjunglen«.

I tabellen har man som eksempel valgt København. Tilsvarende beregninger for Lyngby-Taarbæk og Faaborg – sidstnævnte havde i 1962/63 og 1963/64 beskatningsprocenter inklusive kirkeskat på 14,8 og 15 pct., hvilket svarer nogenlunde til den gennemsnitlige kommuneskat for hele landet – giver ikke stort andre resultater. For Lyngby-Taarbæk får man indkomster for 1962/63, der på de lavere indkomstrin er et par hundrede kr. højere end i København og på de højere trin omkring 300 kr. højere. I 1963/64 er forskellene henholdsvis omkring 400 og 500 kr. For Faaborg får man i 1962/63 indkomster, der på de lavere trin er omkring 500 kr. lavere end i København og på de højere indkomstrin omkring 800 kr. lavere. Forskellene er her nogenlunde de samme for 1963/64.

en halv snes procent. Dette er en stigning af samme størrelse som afstanden i gennemsnitsindkomsten i tabel 6. Man har altså i virkeligheden herved forklaret mystikken om de lave skatteprocenter i forbrugsundersøgelsen. Forklaringen er den enkle, at indkomstniveauet har været voksende. Men med mindre udviklingen fra 1961 til 1963 var præget af en voksende skævhed i indkomstfordelingen, mangler der en del i at forklare afstanden mellem de observerede og de potentielle husstandsindkomster i de øvre indkomstklasser.

8. Såfremt man nu vender sig mod en sammenligning mellem potentiel og observeret skat – hvorved det samme forhold belyses – finder man, jfr. tabel 7, naturligvis det samme billede. De helt små indkomster har tilsyneladende betalt »for meget« i skat svarende til, at deres potentielle indkomst viste sig større end den

observerede. Dette skyldes muligvis, at der i disse indkomstintervaller er husstande, som kun temporært har så små indkomster, eller som nyligt er rykket ned på et varigt lavere indkomstniveau, f.eks. folkepension.

Går man op i indkomstklasserne, finder man – jfr. gennemgangen af tabel 6 – først »balance« mellem observeret og potentiel skat og derefter, at sidstnævnte overstiger den observerede skat med stadig voksende beløb. Det er på forhånd ikke helt let at indse, hvorfor de større indkomster slipper så meget »billigere«. I et begrænset omfang kan dette forklares ved, at en 10 pct.s indkomststigning (fra 1961-62 til 1963) jo vil give de største stigninger i ligevægtsskat for de høje indkomstklasser, dels fordi disse indkomster stiger mest i kroner, dels fordi skatterne – trods skattefradragetsreglen – er noget progressive.

Tabel 7. Observeret og potentiel skat, 1963.

Kr.	Gennemsnitlig husstandsind- komst	Personlig skat	Ligevægtsskat svarende til den observerede indkomst. Københavns kommune ifl. udskrivningsregler for	
			1962/63	1963/64
-15.000	12.313	1.228	532	342
15-20.000	17.732	1.888	1 904	1.663
20-25.000	22.495	2.573	3.102	2.815
25-30.000	27.272	3.292	4.417	4.013
30-35.000	32.603	4.417	6.503	5.400
35-40.000	37.157	5.839	8.460	7.314
40-45.000	42.496	6.679	10.634	9.566
45-50.000	47.686	6.928	12.913	11.923
50-55.000	51.967	8.996	14.882	14.025
55.000-	71.163	17.359	23.558	23.272
Ialt	28.009	3.874	4.661	4.170

Note: Beregningerne er gennemført for forsørgere med 1 barn og hustrufradrag på 2.000 kr. Der er i ligevægtsskatterne fratrukket 480 kr. svarende til et børnetilskud. – For skatteydere i Lyngby-Taarbæk bliver ligevægtsskatterne noget lavere end anført i tabellen, især efter 1963/64-reglerne og især på de højeste indkomstrin: for gennemsnitsindkomsten på 28.009 kr. er forskellen ca. 100 kr. henholdsvis ca. 200 kr. – For skatteydere i Faaborg er ligevægtsskatterne efter 1962/63-regler noget højere end i København, nemlig ca. 100 kr. højere på de laveste indkomstrin, og ca. 500 kr. højere på de højeste. Det samme gælder efter 1963/64-regler.

I tabel 8 har man sammenstillet de observerede og de potentielle skatteprocenter. Som man ser, er forholdet mellem disse jævnt stigende op til en indkomst på knap 50.000 kr., derefter faldende. Det mest slående er naturligvis, dels at niveauet for dette forhold er så højt, og dels – og ikke mindst – at det varierer temmelig kraftigt. Mest overraskende er det måske, at det er indkomster på 40-50.000 kr., som synes at slippe »billigst«.

Med de ovenfor anførte beregninger har man illustreret, at på grund af den almindelige indkomststigning har man i det danske skattesystem, hvor skatten af en indkomst i gennemsnit opkræves 1½ år efter indtjeningen, haft en afsvækkelse af progressionen i indkomstskatten, såfremt denne –

Tabel 8. Observeret og potentiel skatteprocent. Faaborg 1963.

Kr.	Gennemsnitlig husstands- indkomst kr.	Observeret skatteprocent pct.	Potentiel skatteprocent pct.	Forholdet mellem poten- tiel og observeret skatteprocent
-15.000	12.313	10,0	5,0	0,5
15-20.000	17.732	10,6	11,7	1,1
20-25.000	22.495	11,4	14,9	1,3
25-30.000	27.272	12,1	17,2	1,4
30-35.000	32.603	13,5	20,9	1,6
35-40.000	37.157	15,7	23,7	1,5
40-45.000	42.496	15,7	28,3	1,8
45-50.000	47.686	14,5	28,0	1,9
50-55.000	51.967	17,3	29,6	1,7
55.000-	71.163	24,4	33,8	1,4
Gennemsnitlig	28.009	13,8	17,6	1,3

som i forbrugsundersøgelserne – måles ved forholdet mellem løbende indkomst og (samtidig) løbende skat. Dette gælder især i perioder med kraftige pris- og lønstigninger, men også hvis indkomstudviklingen f.eks. forløber parallelt med produktivitetsudviklingen. Den ikke helt ubetydelige del af befolkningen som gennem en årrække har stigende indkomster, nyder godt af samme effekt. Man kunne udtrykke dette derhen, at varige indkomststigninger er skattefrie det første år.

9. Man har foran søgt at vise, at skattebetalingens forsinkelse gør indkomstskatten mindre tyngende, end man på grundlag af skalaernes tal umiddelbart skulle tro. Dette er især belyst ved tal fra forbrugsundersøgelserne, hvis indkomsttal nok ved en nærmere analyse viste sig at være lidt problematiske, men hvis lave skatteprocenter dog i hovedsagen kunne forklares ved skattebetalingens forsinkelse – og ved fradragsjunglen.

Det bør dog tilføjes, at man muligvis må søge en del af forklaringen på de lave skatteprocenter i tabel 1 i det helt enkle forhold, at visse indkomster var opgivet til undersøgelserne, men ikke til skattevæsenet. Heller ikke lønmodtagere er jo hævet over skattesnyderi, f.eks. turde det være givet, at ikke alle hustruindkomster opgives på selvangivelsen. Det er dog ikke muligt at efterspore dette nærmere.

10. Selv om den danske indkomstskat er særlig sindrigt indrettet, synes det dog at være et generelt fænomen, at man får et stærkt overdrevet indtryk af skattens progression ved at betragte skatteskalaer – eller som det er udtrykt¹: »The rates bark more than they bite«.

1. Se Leif Johansen, *Offentlig økonomikk*, Oslo 1964, p. 201.

Man må dog ikke ud fra dette drage forhastede slutninger. En række af de ofte fremførte argumenter mod vort hidtidige indkomstskattesystem, hvor der henvises til de høje marginalskatte, er alligevel tungtvejende.

Systemet er uoverskueligt, reglerne er komplicerede, og man er rent faktisk afskåret fra at gennemføre en præcis beregning af marginalsatten af en given indkomst. Ved en sådan beregning skal man nemlig kunne forudse fremtiden – både indkomstudviklingen og kommende ændringer i regler og skalaer.

Systemet indebærer en betydelig forskel mellem marginalsattekterne på kort, mellemlangt og langt sigt. Borgerne vil (af flere, heriblandt også gode grunde) hæfte sig ved det korte løb, således at de tilsyneladende høje marginalskatte faktisk virker »uheldigt«. Eksempelvis ville den standende debat om afskrivningsreglerne formentlig svinde bort, såfremt marginalsattekterne blev lavere. Dermed ville betydningen af gunstige eller ugunstige afskrivningsregler nemlig reduceres stærkt.

Appendix

NOGLE DETAILLER

Virksomheden af skattefradragreglen, »fradragjunglen« samt skattebetalingens forsinkelse kan belyses nærmere ved nedenstående tabel, der til dels bygger på en tilsvarende tabel i den statsfinansielle oversigt, der lægges frem sammen med finanslovsforslaget¹. Tallene for 1966/67 og for samlet indkomst i alle årene er dog her skønnede tal. Tallene vedrører fire skatteår, hvor statsskatteskalaerne har været uændrede.

Tabel A. Indkomst, fradrag og statsskat. Mld. kr.

Indkomstår (kalenderår)	1962	1963	1964	1965a)
Skatteår	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Samlet indkomst ^a)	36,0	39,0	43,5	49,1
Skattefradrag	÷ 5,7	÷ 6,6	÷ 7,4	÷ 8,6
Andre fradrag på selvangivelsen ^a)	÷ 3,5	÷ 3,7	÷ 4,2	÷ 5,1
Nedslag for gamle m.v.	÷ 1,0	÷ 1,2	÷ 1,4	÷ 1,2
Skattefri, små indkomster	÷ 1,9	÷ 1,6	÷ 1,6	÷ 1,4
Hustru- og merindkomstfradrag m.v.	÷ 1,1	÷ 1,1	÷ 1,4	÷ 1,5
Skala-indkomst for statsskatteydere ..	22,8	24,8	27,5	31,3
Statsskatteydernes indkomster under skattegrænsen	÷ 9,4	÷ 9,7	÷ 10,0	÷ 11,0
Beskatningsgrundlag	13,4	15,1	17,5	20,3
Statsindkomstskat, pålignet	3,83	4,36	5,21	6,45

a) Her skønsmæssigt anslåede tal.

1. Her er benyttet *Statsfinanserne*, udsendt af Det økonomiske Sekretariat, november 1965, s. 14, tabel II D. Tallene er her afrundede.

Man må dog ikke ud fra dette drage forhastede slutninger. En række af de ofte fremførte argumenter mod vort hidtidige indkomstskattesystem, hvor der henvises til de høje marginalskatte, er alligevel tungtvejende.

Systemet er uoverskueligt, reglerne er komplicerede, og man er rent faktisk afskåret fra at gennemføre en præcis beregning af marginalsatten af en given indkomst. Ved en sådan beregning skal man nemlig kunne forudse fremtiden – både indkomstudviklingen og kommende ændringer i regler og skalaer.

Systemet indebærer en betydelig forskel mellem marginalsattemne på kort, mellemlangt og langt sigt. Borgerne vil (af flere, heriblandt også gode grunde) hæfte sig ved det korte løb, således at de tilsyneladende høje marginalskatte faktisk virker »uheldigt«. Eksempelvis ville den standende debat om afskrivningsreglerne formentlig svinde bort, såfremt marginalsattemne blev lavere. Dermed ville betydningen af gunstige eller ugunstige afskrivningsregler nemlig reduceres stærkt.

Appendix

NOGLE DETAILLER

Virksomheden af skattefradragreglen, »fradragjunglen« samt skattebetalingens forsinkelse kan belyses nærmere ved nedenstående tabel, der til dels bygger på en tilsvarende tabel i den statsfinansielle oversigt, der lægges frem sammen med finanslovsforslaget¹. Tallene for 1966/67 og for samlet indkomst i alle årene er dog her skønnede tal. Tallene vedrører fire skatteår, hvor statsskatteskalaerne har været uændrede.

Tabel A. Indkomst, fradrag og statsskat. Mld. kr.

Indkomstår (kalenderår)	1962	1963	1964	1965a)
Skatteår	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Samlet indkomst ^a)	36,0	39,0	43,5	49,1
Skattefradrag	÷ 5,7	÷ 6,6	÷ 7,4	÷ 8,6
Andre fradrag på selvangivelsen ^a)	÷ 3,5	÷ 3,7	÷ 4,2	÷ 5,1
Nedslag for gamle m.v.	÷ 1,0	÷ 1,2	÷ 1,4	÷ 1,2
Skattefri, små indkomster	÷ 1,9	÷ 1,6	÷ 1,6	÷ 1,4
Hustru- og merindkomstfradrag m.v.	÷ 1,1	÷ 1,1	÷ 1,4	÷ 1,5
Skala-indkomst for statsskatteydere ..	22,8	24,8	27,5	31,3
Statsskatteyderens indkomster under skattegrænsen	÷ 9,4	÷ 9,7	÷ 10,0	÷ 11,0
Beskatningsgrundlag	13,4	15,1	17,5	20,3
Statsindkomstskat, pålignet	3,83	4,36	5,21	6,45

a) Her skønsmæssigt anslåede tal.

1. Her er benyttet *Statsfinanserne*, udsendt af Det økonomiske Sekretariat, november 1965, s. 14, tabel II D. Tallene er her afrundede.

Betydningen af fradragene vil man straks kunne beregne. Tager man f.eks. 1965/66, udgør statsskatten 5,21 mld.kr., d.v.s. *ca. 19 pct.* af skalaindkomsten på 27,5 mld.kr. Skalaindkomsten er den indkomst, man umiddelbart beregner skatterne af ved hjælp af skalaerne. Men disse lader jo den laveste del af indkomsten være skattefri. Forsørgereskalaen beskatter de første 7.000 kr. med 0 pct. Beskatningen hviler altså i realiteten på indkomstdelene over det skattefrie bundbeløb, »beskatningsgrundlaget«, der i 1965/66 udgjorde 17,5 mld. kr. Af dette beløb udgjorde den pålignede statsskat *ca. 29 pct.* Af den samlede indkomst på 43,5 mld. kr. udgjorde skatten derimod kun *ca. 12 pct.* (altså lidt mindre end satsen for engrosomsætningsafgiften på 12,5 pct.).

Nu kan man ikke uden videre regne med, at den gennemsnitlige skatteprocent kan bringes ned fra *ca. 29 pct.* til *ca. 12 pct.* ved at afskaffe alle fradrag. En del af fradragene er f.eks. udtryk for, at indkomst flyttes fra det ene år til det andet. Det gælder f.eks. nogle af forsøringsfradragene. Andre fradrag har forbindelse med overførsel af indkomst mellem borgerne, og her vil afskaffelse af fradrag kunne medføre, at indkomst bliver skattefri. Det gælder f.eks. fradrag for renteudgift, underholdsbidrag m.v. – Men det er dog uomtvisteligt, at f.eks. skattefradragets afskaffelse vil forøge beskatningsgrundlaget væsentligt. Da merindtægtsfradraget hovedsageligt er begrundet i, at skatteydere med stigende indkomst »mangler« skattefradrag og derfor rammes hårdt af marginalsatten det første år efter indkomststigningen, vil afskaffelsen af skattefradraget muligvis blive efterfulgt af en afskaffelse af merindkomstfradraget. For f.eks. 1965/66 ville beskatningsgrundlaget herved blive forøget fra 17,5 mld. kr. med 7,4 + 0,6 mld. kr. til 25,5 mld. kr. Herved ville den gennemsnitlige skatteprocent kunne nedsættes *fra ca. 29 pct. til ca. 20 pct.*

Man har ved disse procentberegninger hele tiden regnet med de pålignede skatter. Men det, der betales i skat i f.eks. 1964, er ikke den skat, der pålignes dette års indkomst, men de sidste rater af skatten for 1963/64 og de første for 1964/65; altså netop tabellens skattefradrag.

Nu betragter man her alene statsindkomstsatten, der er mindre end det samlede skattefradrag i tabel A, som også omfatter betalt kommuneskat, folkepensionsbidrag, formueskat m.v. Det kan på grund af de forskellige opkrævningsterminer i kommunerne, muligheden for at betale skat før forfaldstid m.v. ikke lade sig gøre at opgøre den i et kalenderår betalte statsskat helt præcist. Men det vil være tilnærmelsesvis rigtigt at opgøre den som halvdelen af skatten i hvert af de to skatteår, der løber i kalenderåret. Den statsskat, der f.eks. i 1964 er betalt af en samlet indkomst på 43,5 mld. kr., kan således med tilnærmelse opgøres til $ca. (3.830 + 4.360) / 2 = 4.095$ mill. kr. I dette beløb skal dog fradrages noget, fordi de to tal for pålignet statsskat er regnet brutto, det vil sige for skattenedsættelser. Fradragjunglen omfatter nemlig ikke kun indkomstopgørelsen, men også skatteberegningen. I de to skatteår – 1963/64 og 1964/65 – blev der givet skattenedsættelser for visse indskud, prioritetsafdrag m.v. Den i 1964 betalte skat kan som følge heraf reduceres til 4.025 mill. kr.

Tager man herefter den statsskat, der er betalt i 1964, i procent af den samtidige indkomst på 43,5 mld. kr., får man en skatteprocent på kun $\frac{4.025}{43.500} \cdot 100 =$ *godt 9 pct.*

For de fire år i tabel A kan resultaterne af beregninger som de lige omtalte stilles op i et skema, tabel B, hvor tallene ikke er helt præcise, men dog ganske nær virkeligheden.

Tabel B. Statsskat og skatteprocenter.

Indkomstår (kalenderår) Skatteår	1962	1963	1964	Skøn for 1965
	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.
For skatteåret pålignet statsindkomstskat (netto)	3.765	4.285	5.130	6.450
I kalenderåret betalt statsindkomstskat	3.340a)	3.750b)	4.025	4.710
	pct.	pct.	pct.	pct.
Pålignet skat i pct. af beskatningsgrundlag ..	28,1	28,4	29,3	31,8
Pålignet skat i pct. af skalaindkomst	16,5	17,3	18,7	20,6
Pålignet skat i pct. af skalaindkomst plus skattefradrag og merindkomstfradrag	13,0	13,4	14,5	15,9
Pålignet skat i pct. af samlet indkomst	10,4	11,0	11,8	13,1
Betalt skat i pct. af beskatningsgrundlag	24,9a)	24,8b)	23,0	23,2
Betalt skat i pct. af skalaindkomst	14,6a)	15,1b)	14,6	15,0
Betalt skat i pct. af skalaindkomst plus skattefradrag og merindkomstfradrag	11,5a)	11,8b)	11,3	11,6
Betalt skat i pct. af samlet indkomst	9,3a)	9,6b)	9,3	9,6

a) Skalaerne var uændrede fra 1961/62 til 1962/63.

b) Påvirket af skalaændringer m.v. fra 1962/63 til 1963/64 (oms-forliget).

Man kunne forfølge disse beregninger videre ud fra den tanke, at det vil være interessant at se, hvor store skattestigningerne er, målt med de forskellige indkomststigninger.

Sådanne videregående beregninger støder imidlertid på vanskeligheder. For det første får man nogle tal frem, der for så vidt er misvisende, som en del af befolkningen har haft indkomstfremgang, en del nogenlunde konstante indtægter, medens en (lille) del har haft indkomstilbagegang. For det andet er det noget misvisende at måle skattestigningen i forhold til stigning i beskatningsgrundlag eller i skalaindkomst, idet disse indkomstbegreber som følge af reglerne om merindkomstfradrag er påvirket af selve indkomststigningen på en ret kompliceret måde. For det tredje er det kun muligt at beregne anvendelige stigningsprocenter for betalt statsskat for året 1965, og for dette år har man endnu kun skøn over indkomststigningerne. Stigningerne i betalt skat fra 1963 til 1964 er påvirket af skalaændringer m.v. fra 1962/63 til 1963/64. For det fjerde er beregninger af stigningsrelationer en meget hård udnyttelse af de til grund liggende tal, der jo er behæftet med nogen usikkerhed.

Beregningerne er trods disse store betænkeligheder udført, og de vigtigste resultater anført i tabel C.

Tabel C. Stigning i statsindkomstskat i pct. af indkomststigning fra 1964 til 1965. (Afrundede procenttal)

pct.	Den pålignede skat	Den betalte skat
Af samlet indkomst	25	12½
Af beskatningsgrundlag	50	25

Under den kraftige indkomststigning fra 1964 til 1965 har stigningen i pålignet statsindkomstskat udgjort en fjerdedel af stigningen i samlet indkomst og halvdelen af stigningen i beskatningsgrundlaget. Stigningen i betalt skat udgjorde kun omkring halvdelen af disse procenter.

De beregninger, der ligger til grund for artiklens tabeller 6 og 7 bygger på en række »gennemsnitsbetragtninger« og forudsætninger, for hvilke der nedenfor vil blive gjort rede, samtidig med at nogle tekniske kommentarer tilføjes.

De personlige skatter ifølge forbrugsundersøgelserne omfatter ikke ejendoms-skatter. Disse er i undersøgelserne medregnet under udgifter til bolig. Oplysningerne fra 1963-undersøgelsen foreligger (endnu) ikke i så specificeret form, at man kan beregne det ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst fradragsberettigede underskud af bolig i egen ejendom. For 1963-undersøgelsens vedkommende består problemerne ved anvendelse af undersøgelsens skattetal især af følgende:

- a) de omfatter formueskatter;
- b) de er netto for børnetilskud – der ikke er oplyst;
- c) de består både af rater for skatteåret 1962/63 og for 1963/64;
- d) for 1963/64-raternes vedkommende er de netto for »21-pct.-lempelser« (de skattelettelser, der blev givet for indskud på skattelettelseskonti, prioritetsafdrag m.v.);
- e) for 1962/63-raternes vedkommende er de netto for persontilskud (i de kommuner, der nåede at modregne persontilskud i skatterne); dette er dog kun af meget lille betydning;
- f) de er påvirket af restancer, afdrag på restancer, eftergivelser, efterbetalinger m.v.;
- g) de er påvirket af, at visse skatteydere kan have »forudbetalt« skat, altså f.eks. i 1963 have betalt halvdelen af 1962/63-raterne plus alle 1963/64-rater;
- h) da undersøgelsens skattebeløb er gennemsnitstal, består de af skatter for ikke-forsørgere og for forsørgere såvel med som uden hustruindkomstfradrag; til en given skat svarer forskellige indkomster for disse tre grupper;
- i) de er beregnet på grundlag af skatter for skatteydere i mange forskellige kommuner – med forskellige beskatningsregler. Man har derfor her gennemført beregninger for tre områder: Københavns kommune, en forstadskommune og en provinsby.

Det må skønnes, at de her nævnte fejkilder ikke kan ændre artiklens konklusioner på væsentlig måde.

Beregningerne til tabel 6 og 7 forudsætter ganske særligt, at man har gjort sig rimelige forudsætninger om udnyttelse af fradragsjunglen. Der er her valgt følgende forudsætninger:

1°. *Frdrag for livsforsikringspræmier m.v.* – Man har ikke mange oplysninger, som kan danne grundlag for skøn over disse fradrag.

Tabel D. Betalte livsforsikringspræmier i pct. af opsparing. 1955

Højere funktionærer	44
Lavere funktionærer	45
Faglærte arbejdere	31
Ufaglærte arbejdere	31
Landarbejdere	19

Kilde: »Opsparing i lønmodtagerhusstande 1955«, *Statistiske Undersøgelser* (nr. 3), 1960, tabel 18. – Tallene omfatter alene husstande, der ikke har modtaget arv eller gave.

De i tabel D for 1955 anførte oplysninger foreligger specificeret for de enkelte landsdele. En sammenvejning af disse tal giver 37 pct. I mangel af mere præcis

viden er det forudsat, at de forskellige indkomstklasser har et forsikringsfradrag, som er $\frac{1}{3}$ af opsparingen, hvilken er oplyst i undersøgelsen. Det er lidt af et problem, hvad man skal sætte som maksimum. For præmier til kapitalforsikringer m.v. var de maksimale fradrag således:

Kr.	Skatteåret	
	1962/63	1963/64
Forsørgere	1000	1500
Ikke-forsørgere	600	1000

Der var ingen grænser for fradrag for præmier til renteforsikringer m.v. Man må tage i betragtning, at selv i de højere indkomstklasser udnyttes de maksimale beløb ikke af alle. På den anden side må man hense til, at en husstand kan omfatte flere skattepligtige personer, d.v.s. at husstandens maksimale fradrag kan være højere end anført. I beregningerne til nærværende artikel er regnet med et maksimalt fradrag på 1.200 kr.

2°. *Kontingenter til sygekasser og -forsikring samt til faglige foreninger og arbejdsløshedsforsikring.* Disse indgår i forbrugsundersøgelsens tal for person- og indboforsikringer og udgør formentlig den væsentligste del af disse beløb. Man har derfor ved beregningerne fradraget de i tabel E anførte beløb fra forbrugsundersøgelsens indkomster.

Tabel E. Indkomst og forsikringsudgifter (kr.)

Gennemsnitlig indkomst	Person- og indboforsikringer m.v.
12.313	519
17.732	717
22.495	774
27.272	775
32.603	800
37.157	801
42.496	886
47.686	859
51.967	710
71.163	808

3°. *Lønmodtagerfradrag.* Der er regnet med lønmodtagerfradrag A for to personer i hver husstand, altså med et fradrag på ialt 800 kr. på alle indkomstrin.

4°. *Hustrufradraget.* Man har overalt regnet med det maksimale hustrufradrag på 2.000 kr., hvilket forudsætter, at der i hver husstand er en hustruindkomst på mindst 4.000 kr. Dette er selvfølgelig ikke tilfældet, så fradraget er nok lidt vel højt sat, men til gengæld er der i beregningerne bortset fra en lang række fradrag, jfr. nedenfor.

5°. *Børnetilskud.* Det er allerede i artiklen nævnt, at der i mangel af holdepunkt overalt er regnet med et fradrag i skatterne af 1 børnetilskud på 480 kr.

6°. *Frdrag, som ikke er taget i betragtning.* I frdragene burde bl.a. medregnes betalinger på indekskontrakter, indskud på kapitalbindingskonti, selvpensioneringskonti og børneopsparingskonti. Det gælder dog, at de her nævnte ordninger

til dels konkurrerer med kapitalforsikringspræmier indenfor de under punkt 1° anførte fradragsgrenser. Dertil kommer, at disse ordninger vel øger opsparingen noget, således at man i en vis mindre grad har taget dem i betragtning, når man som her gjort beregner fradragene som en procent af opsparingsbeløbene. Der foreligger kun sparsomt materiale til bedømmelse af disse fradrag omfang, end-sige af deres fordeling på indkomsttrin for lønmodtagere.

Man har ved beregningerne ikke taget følgende fradrag i betragtning:

- a) Eget lønmodtagerfradrag udover fradrag A.
- b) Hustrus lønmodtagerfradrag udover fradrag A.
- c) Børns lønmodtagerfradrag.
- d) Indbetalinger på indekstrakter.
- e) Endvidere den ofte meget vigtige post: pensionsbidrag.
- f) Indskud på kapitalbindingskonti, selvpensioneringskonti eller børneopsparingskonti.
- g) Underskud af bolig i egen ejendom.
- h) Renteudgifter.
  - i) Fradragberettigede gaver og underholdsbidrag.
- k) Eget og hustrus befordringsfradrag.

Mellemregningerne til tabellerne 6 og 7 kan stilles til disposition for eventuelt interesserede.

Man må dog ikke ud fra dette drage forhastede slutninger. En række af de ofte fremførte argumenter mod vort hidtidige indkomstskattesystem, hvor der henvises til de høje marginalskatte, er alligevel tungtvejende.

Systemet er uoverskueligt, reglerne er komplicerede, og man er rent faktisk afskåret fra at gennemføre en præcis beregning af marginalsatten af en given indkomst. Ved en sådan beregning skal man nemlig kunne forudse fremtiden – både indkomstudviklingen og kommende ændringer i regler og skalaer.

Systemet indebærer en betydelig forskel mellem marginalsattekterne på kort, mellemlangt og langt sigt. Borgerne vil (af flere, heriblandt også gode grunde) hæfte sig ved det korte løb, således at de tilsyneladende høje marginalskatte faktisk virker »uheldigt«. Eksempelvis ville den standende debat om afskrivningsreglerne formentlig svinde bort, såfremt marginalsattekterne blev lavere. Dermed ville betydningen af gunstige eller ugunstige afskrivningsregler nemlig reduceres stærkt.

Appendix

NOGLE DETAILLER

Virksomheden af skattefradragreglen, »fradragjunglen« samt skattebetalingens forsinkelse kan belyses nærmere ved nedenstående tabel, der til dels bygger på en tilsvarende tabel i den statsfinansielle oversigt, der lægges frem sammen med finanslovsforslaget¹. Tallene for 1966/67 og for samlet indkomst i alle årene er dog her skønnede tal. Tallene vedrører fire skatteår, hvor statsskatteskalaerne har været uændrede.

Tabel A. Indkomst, fradrag og statsskat. Mld. kr.

Indkomstår (kalenderår)	1962	1963	1964	1965a)
Skatteår	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Samlet indkomst ^a)	36,0	39,0	43,5	49,1
Skattefradrag	÷ 5,7	÷ 6,6	÷ 7,4	÷ 8,6
Andre fradrag på selvangivelsen ^a)	÷ 3,5	÷ 3,7	÷ 4,2	÷ 5,1
Nedslag for gamle m.v.	÷ 1,0	÷ 1,2	÷ 1,4	÷ 1,2
Skattefri, små indkomster	÷ 1,9	÷ 1,6	÷ 1,6	÷ 1,4
Hustru- og merindkomstfradrag m.v.	÷ 1,1	÷ 1,1	÷ 1,4	÷ 1,5
Skala-indkomst for statsskatteydere ..	22,8	24,8	27,5	31,3
Statsskatteydernes indkomster under skattegrænsen	÷ 9,4	÷ 9,7	÷ 10,0	÷ 11,0
Beskatningsgrundlag	13,4	15,1	17,5	20,3
Statsindkomstskat, pålignet	3,83	4,36	5,21	6,45

a) Her skønsmæssigt anslåede tal.

1. Her er benyttet *Statsfinanserne*, udsendt af Det økonomiske Sekretariat, november 1965, s. 14, tabel II D. Tallene er her afrundede.

Tabel B. Statsskat og skatteprocenter.

Indkomstår (kalenderår) Skatteår	1962	1963	1964	Skøn for 1965
	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.
For skatteåret pålignet statsindkomstskat (netto)	3.765	4.285	5.130	6.450
I kalenderåret betalt statsindkomstskat	3.340a)	3.750b)	4.025	4.710
	pct.	pct.	pct.	pct.
Pålignet skat i pct. af beskatningsgrundlag ..	28,1	28,4	29,3	31,8
Pålignet skat i pct. af skalaindkomst	16,5	17,3	18,7	20,6
Pålignet skat i pct. af skalaindkomst plus skattefradrag og merindkomstfradrag	13,0	13,4	14,5	15,9
Pålignet skat i pct. af samlet indkomst	10,4	11,0	11,8	13,1
Betalt skat i pct. af beskatningsgrundlag	24,9a)	24,8b)	23,0	23,2
Betalt skat i pct. af skalaindkomst	14,6a)	15,1b)	14,6	15,0
Betalt skat i pct. af skalaindkomst plus skattefradrag og merindkomstfradrag	11,5a)	11,8b)	11,3	11,6
Betalt skat i pct. af samlet indkomst	9,3a)	9,6b)	9,3	9,6

a) Skalaerne var uændrede fra 1961/62 til 1962/63.

b) Påvirket af skalaændringer m.v. fra 1962/63 til 1963/64 (oms-forliget).

Man kunne forfølge disse beregninger videre ud fra den tanke, at det vil være interessant at se, hvor store skattestigningerne er, målt med de forskellige indkomststigninger.

Sådanne videregående beregninger støder imidlertid på vanskeligheder. For det første får man nogle tal frem, der for så vidt er misvisende, som en del af befolkningen har haft indkomstfremgang, en del nogenlunde konstante indtægter, medens en (lille) del har haft indkomsttilbagegang. For det andet er det noget misvisende at måle skattestigningen i forhold til stigning i beskatningsgrundlag eller i skalaindkomst, idet disse indkomstbegreber som følge af reglerne om merindkomstfradrag er påvirket af selve indkomststigningen på en ret kompliceret måde. For det tredje er det kun muligt at beregne anvendelige stigningsprocenter for betalt statsskat for året 1965, og for dette år har man endnu kun skøn over indkomststigningerne. Stigningerne i betalt skat fra 1963 til 1964 er påvirket af skalaændringer m.v. fra 1962/63 til 1963/64. For det fjerde er beregninger af stigningsrelationer en meget hård udnyttelse af de til grund liggende tal, der jo er behæftet med nogen usikkerhed.

Beregningerne er trods disse store betænkeligheder udført, og de vigtigste resultater anført i tabel C.

Tabel C. Stigning i statsindkomstskat i pct. af indkomststigning fra 1964 til 1965. (Afrundede procenttal)

pct.	Den pålignede skat	Den betalte skat
Af samlet indkomst	25	12½
Af beskatningsgrundlag	50	25

Under den kraftige indkomststigning fra 1964 til 1965 har stigningen i pålignet statsindkomstskat udgjort en fjerdedel af stigningen i samlet indkomst og halvdelen af stigningen i beskatningsgrundlaget. Stigningen i betalt skat udgjorde kun omkring halvdelen af disse procenter.

De beregninger, der ligger til grund for artiklens tabeller 6 og 7 bygger på en række »gennemsnitsbetragtninger« og forudsætninger, for hvilke der nedenfor vil blive gjort rede, samtidig med at nogle tekniske kommentarer tilføjes.

De personlige skatter ifølge forbrugsundersøgelserne omfatter ikke ejendoms-skatter. Disse er i undersøgelserne medregnet under udgifter til bolig. Oplysningerne fra 1963-undersøgelsen foreligger (endnu) ikke i så specificeret form, at man kan beregne det ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst fradragsberettigede underskud af bolig i egen ejendom. For 1963-undersøgelsens vedkommende består problemerne ved anvendelse af undersøgelsens skattetal især af følgende:

- a) de omfatter formueskatter;
- b) de er netto for børnetilskud – der ikke er oplyst;
- c) de består både af rater for skatteåret 1962/63 og for 1963/64;
- d) for 1963/64-raternes vedkommende er de netto for »21-pct.-lempelser« (de skattelettelser, der blev givet for indskud på skattelettelseskonti, prioritetsafdrag m.v.);
- e) for 1962/63-raternes vedkommende er de netto for persontilskud (i de kommuner, der nåede at modregne persontilskud i skatterne); dette er dog kun af meget lille betydning;
- f) de er påvirket af restancer, afdrag på restancer, eftergivelser, efterbetalinger m.v.;
- g) de er påvirket af, at visse skatteydere kan have »forudbetalt« skat, altså f.eks. i 1963 have betalt halvdelen af 1962/63-raterne plus alle 1963/64-rater;
- h) da undersøgelsens skattebeløb er gennemsnitstal, består de af skatter for ikke-forsørgere og for forsørgere såvel med som uden hustruindkomstfradrag; til en given skat svarer forskellige indkomster for disse tre grupper;
- i) de er beregnet på grundlag af skatter for skatteydere i mange forskellige kommuner – med forskellige beskatningsregler. Man har derfor her gennemført beregninger for tre områder: Københavns kommune, en forstadskommune og en provinsby.

Det må skønnes, at de her nævnte fejkilder ikke kan ændre artiklens konklusioner på væsentlig måde.

Beregningerne til tabel 6 og 7 forudsætter ganske særligt, at man har gjort sig rimelige forudsætninger om udnyttelse af fradragsjunglen. Der er her valgt følgende forudsætninger:

1°. *Frdrag for livsforsikringspræmier m.v.* – Man har ikke mange oplysninger, som kan danne grundlag for skøn over disse fradrag.

Tabel D. Betalte livsforsikringspræmier i pct. af opsparing. 1955

Højere funktionærer	44
Lavere funktionærer	45
Faglærte arbejdere	31
Ufaglærte arbejdere	31
Landarbejdere	19

Kilde: »Opsparing i lønmodtagerhusstande 1955«, *Statistiske Undersøgelser* (nr. 3), 1960, tabel 18. – Tallene omfatter alene husstande, der ikke har modtaget arv eller gave.

De i tabel D for 1955 anførte oplysninger foreligger specificeret for de enkelte landsdele. En sammenvejning af disse tal giver 37 pct. I mangel af mere præcis

viden er det forudsat, at de forskellige indkomstklasser har et forsikringsfradrag, som er $\frac{1}{3}$ af opsparingen, hvilken er oplyst i undersøgelsen. Det er lidt af et problem, hvad man skal sætte som maksimum. For præmier til kapitalforsikringer m.v. var de maksimale fradrag således:

Kr.	Skatteåret	
	1962/63	1963/64
Forsørgere	1000	1500
Ikke-forsørgere	600	1000

Der var ingen grænser for fradrag for præmier til renteforsikringer m.v. Man må tage i betragtning, at selv i de højere indkomstklasser udnyttes de maksimale beløb ikke af alle. På den anden side må man hense til, at en husstand kan omfatte flere skattepligtige personer, d.v.s. at husstandens maksimale fradrag kan være højere end anført. I beregningerne til nærværende artikel er regnet med et maksimalt fradrag på 1.200 kr.

2°. *Kontingenter til sygekasser og -forsikring samt til faglige foreninger og arbejdsløshedsforsikring.* Disse indgår i forbrugsundersøgelsens tal for person- og indboforsikringer og udgør formentlig den væsentligste del af disse beløb. Man har derfor ved beregningerne fradraget de i tabel E anførte beløb fra forbrugsundersøgelsens indkomster.

Tabel E. Indkomst og forsikringsudgifter (kr.)

Gennemsnitlig indkomst	Person- og indboforsikringer m.v.
12.313	519
17.732	717
22.495	774
27.272	775
32.603	800
37.157	801
42.496	886
47.686	859
51.967	710
71.163	808

3°. *Lønmodtagerfradrag.* Der er regnet med lønmodtagerfradrag A for to personer i hver husstand, altså med et fradrag på ialt 800 kr. på alle indkomstrin.

4°. *Hustrufradraget.* Man har overalt regnet med det maksimale hustrufradrag på 2.000 kr., hvilket forudsætter, at der i hver husstand er en hustruindkomst på mindst 4.000 kr. Dette er selvfølgelig ikke tilfældet, så fradraget er nok lidt vel højt sat, men til gengæld er der i beregningerne bortset fra en lang række fradrag, jfr. nedenfor.

5°. *Børnetilskud.* Det er allerede i artiklen nævnt, at der i mangel af holdepunkt overalt er regnet med et fradrag i skatterne af 1 børnetilskud på 480 kr.

6°. *Frdrag, som ikke er taget i betragtning.* I frdragene burde bl.a. medregnes betalinger på indekskontrakter, indskud på kapitalbindingskonti, selvpensioneringskonti og børneopsparingskonti. Det gælder dog, at de her nævnte ordninger